

OM JUMALATTOMIEN TOIMITTAMAT SAKRAMENTIT (CA 8)

O OPETUKSET, <https://www.gen.fi/o.html>

OM MUUT OPETUKSET, <https://www.gen.fi/om.html>

OM Jumalattomien toimittamat sakramentit (CA 8)

<https://www.gen.fi/om-jumalattomien-toimittamat-sakramentit.html>

SISÄLLYSLUETTELO

0. Dokumentit

1. Mitä kirkko on? (CA 8)
2. Oja oikealla ja oja vasemmalla puolella
3. Oikeanpuoleinen oja: sakramenttien pätevyys riippuu toimittajan pyhydestä
4. Donatolaisuus
5. Mitä seuraa armonvälineiden pätevyyden sitomisesta toimittajan omaan pyhyteen?
6. Vasemmanpuoleinen oja: kirkollinen yhteys harhaoppisten kanssa

0. DOKUMENTIT

OM Naispapin ehtoollinen

<https://www.gen.fi/om-naispapin-ehtoollinen.html>

OR Paimenvirka (Ef. 4:11)

<https://www.gen.fi/or-paimenvirka.html>

1. MITÄ KIRKKO ON? (CA 8)

Luterilaisiin tunnustuskirjojen keskeisessä dokumentissa, Augsburgin tunnustuksessa (Confessio Augustana, CA) vuodelta 1530, sanotaan seuraavaa:

"Vaikka kirkko varsinaisessa mielessä on pyhien ja tosiuskovien yhteisö, on kuitenkin jumalattomienkin toimittamien sakramenttien käyttäminen sallittua, koska tässä elämässä myös teeskentelijöitä ja jumalattomia on sekoittunut tosiuskovien ja pyhien joukkoon. Onhan Kristus sanonut: "Mooseksen istuimella istuvat kirjanoppineet ja fariseukset jne." (Matt. 23:2) Sakramenteilla ja sanalla on Kristuksen asetuksen ja käskyn tähden tehonsa, vaikka niitä jakaisivat jumalattomatkin.

Seurakuntamme tuomitsevat donatolaiset ja muut samankaltaiset, jotka eivät hyväksyneet sitä, että kirkossa saa käyttää hyväksi jumalattomien pappien palveluksia ja katsoivat niiden olevan hyödyttömiä ja tehotomia." (CA 8, TK 1990 s. 54–55)

Donatolaisuus oli Pohjois-Afrikassa 300-luvulla syntynyt lahko, joka kielsi pätevyyden sellaisten piispojen suorittamilta kirkollisilta toimituksilta, jotka olivat luopuneet vainojen aikana. Samankaltaisilla tarkoitetaan uskonpuhdistuksen ajan spiritualisteja, jotka vaativat puhdasta seurakuntaa.

2. OJA OIKEALLA JA OJA VASEMMALLA PUOLELLA

Kristillisellä seurakunnalla (ja yksittäisellä uskovalla) on mahdollisuus harhautua kaidalta

Jumalan sanan tieltä ojaan, sekä vasemmalle että oikealle puolelle. Nyt käsittelemme Herramme asettamien armonvälineiden (sanan saarna, kaste, ehtoollinen, rippi) hoitajia eli apostoliseen paimenvirkkaan vihittyjä miehiä henkilöinä. Sanotaan vaikka oikeanpuoleiseksi ojaksi sitä, että sakramenttien pätevyys sidotaan toimittavan paimenen omaan hurskauteen ja sieluntilaan. Tämän harhan tuomitsee esillä oleva Augsburgin tunnustuksen kohta "Mitä kirkko on?".

Vasemmanpuoleinen oja on puolestaan se, että ollaan kirkollisessa yhteydessä, so. erityisesti jumalanpalvelus- ja ehtoollisyhteydessä, julkisesti harhaoppisten ja Raamatun uskosta luopuneiden kanssa.

On tarkoin pidettävä erillään

1) sydämessään epäuskoiset ja salassa syntielämää harjoittavat jumalattomat

2) julkisesti oikeasta uskosta ja kristillisestä elämänvaelluksesta luopuneet harhaoppiset ja luopiot

Jumala tuomitsee ajallaan molemmat uskosta osattomat ryhmät. Mutta me tuomitsemme vain avoimet harhaopit oppeina ja erottaudumme vain niistä, jotka halveksivat julkisesti evankeliumia ja sakramenteja. Me emme voi vajavaisen ymmärryksemme tähden erotella seurakunnasta "tosiuskovia" niistä, joiden kohdalla meillä on epäilyksiä uskon aitoudesta, mutta jotka eivät ole kuitenkaan julkisesti luopuneet elämässään ja opissaan Jumalan sanasta.

3. OIKEANPUOLEINEN OJA: SAKRAMENTTIEN PÄTEVYYS RIIPPUU TOIMITTAJAN PYHYYDESTÄ

Ensimmäisestä harhasta – sakramenttien pätevyys on sidottu toimittavan paimenen omaan hurskauteen ja sieluntilaan – on toimiva esimerkki esim. srk- eli rauhanyhdistyslestadiolaisuus, jota usein myös vanhoillislestadiolaisuudeksi kutsutaan.

He ovat harhaoppisia myös siinä, että he eivät tunnusta muita armonvälineitä eli sakramenteja kuin ripin. Ja tämän ainoan armonvälineensä he opettavat olevan pätevä eli synnit anteeksiantava vain, jos sen toimittaa omaan liikkeeseen kuuluva saarnaaja. He eivät tunnusta Jumalan sanan ja Herran asettamien sakramenttien voimaa, joka vaikuttaa kaikkialla siellä, missä niitä Raamatun mukaisesti nautitaan, oli toimittajana sitten vaikka mieheksi syntynyt saatanan isoäiti (Lutheria muistinvaraisesti siteeraten).

Vajavainen mutta oikeaan suuntaan vievä esikuva voisi olla lääkäri, joka määrää potilaalleen ohjekirjansa mukaisesti hoidon tai lääkkeen, vaikka ei itse sen tehoon uskoisikaan. Lääkäriin usko ei ratkaise sitä, tehoaako tuo hoito vai ei.

Kirkkohistoriassa vastaavia ilmiöitä on ollut vanhan kirkon ajoista alkaen. Augsburgin tunnustuksessa mainitut donatolaiset ovat tästä yksi esimerkki.

4. DONATOLAISUUS

Donatolaisuus oli 300-luvulla Pohjois-Afrikan Karthagossa muodostunut liike, joka vastusti vuonna 311 Caecilianuksen nimittämistä piispaksi (Karthagon piispana 311–313). Häntä vastustettiin, koska hän ja hänet vihkinyt piispa Felix Aptungalainen olivat Rooman keisari Diocletianuksen vainoissa (303–311) kieltäneet uskonsa.

Donatolainen oppositio valitsi Majorinuksen Karthagon piispaksi; häntä seurasi 313 Donatus, jonka mukaan liike sai nimensä, ja joka loi itsenäisen kirkon. Pohjois-Afrikan kristillisyyden jakaantui siten katoliseen ja donatolaiseen kirkkoon.

Donatolaisten tärkeimpänä tarkoituksena oli kirkon pyhyys, joka heidän mukaansa riippui sen yksityisten jäsenten siveellisyydestä (vrt. aikaisempi novatiolaisuus).

He halusivat erottaa vainon aikana horjuneet piispat ja papit (lat. traditores [träditōres], "luovuttajat") eli ne, jotka olivat luovuttaneet Raa-

mattunsa viranomaisille), vastustivat epäkristillistä valtakunnankirkkoa ja korostivat velvollisuutta kärsiä marttyyrikuolema uskon puolesta. Donatolaiset itse kutsuivat kirkkoaan "marttyyrien kirkoksi".

Novatiolaisia olivat vastapaavi Novatianuksen (vastapaavina 251–258) kannattajat, jotka vastustivat luopioiden ottamista takaisin kirkkoon ja kuolemansyntien anteeksiantamista kirkon pyhyiden tähden. Suurinta menestystä Novatianus saavutti Vähässä-Aasiassa ja Syyriassa, jossa syntyi menestyksenkäs novatiolainen kirkko. He kutsuivat itseään "kataareiksi" eli "puhtaiksi", joita ei kuitenkaan pidä sekoittaa keskiajan kataareihin. Kristitty valtiovalta ryhtyi toimenpiteisiin heitä vastaan 300-luvun lopulla. Novatiolaisia seurakuntia oli idässä vielä 600-luvulla. (Wikipedia)

Donatolaisiin liittyi vähitellen myös yhteiskunnallisten uudistusten ajajia, jotka saivat monin paikoin kannattajansa syntyperäisistä alimmista sosiaaliryhmistä, jotka pitivät roomalaisia suurtilallisia ja virkamiehiä sortajinaan. Donatolaiset vastustivat myös keisarin pakkopolitiikkaa; keisarit yrittivät monesti kukistaa donatolaiset verisesti, mutta tuloksetta.

Donatolaiskiista oli ensimmäinen ekklesiologinen eli kirkko-opillinen kiista. Muun muassa lännen tunnetuin kirkkoisä Augustinus (354–430) vastusti donatolaisia jyrkästi: hänen mukaansa papin henkilökohtainen arvottomuus ei tehnyt sakramenttien pätevyyttä kyseenalaiseksi. Maanpäällinen kirkko on pyhien ja syntisten sekoittunut kokonaisuus (corpus permixtum [-mī-]). Syntiset tuomitaan vasta aikojen lopussa.

Donatolainen kirkko oli vahvimmillaan noin vuonna 400, jolloin se käsitti yli puolet Pohjois-Afrikan kristityistä. Donatolaiset olivat kannanotoissaan hyvin jyrkkiä; heidän asiaansa tutkitiin kirkolliskokouksissa (esimerkiksi Karthagossa vuonna 411). Keisari riisti heiltä kansalaisoikeudet vuonna 414, jolloin donatolaiset muodostivat vapaakirkon, joka periaatteessa torjui kirkon ja valtion yhteyden. Donatolainen kirkko kuitenkin kukistui. 600-luvulla donato-

laiset katosivat lopullisesti arabien valloittaessa Pohjois-Afrikan.

1500-luvun radikaalireformaatiolla oli selviä aatteellisia yhtymäkohtia donatolaisiin. (Wikipedia; Gunnar af Hällström, Anni Maria Laato, Juha Pihkala: Johdatus varhaisen kirkon teologiaan, s. 237. Kirjapaja 2007)

5. MITÄ SEURAA ARMONVÄLINEIDEN PÄTEVYYDEN SITOMISESTA TOIMITTAJAN OMAAN PYHYYTEEN?

Jos todella olisi niin, että Jumalan sanan saarnaaminen, kasteen, ehtoollisen ja ripin toimittaminen olisi tehokasta, Jumalan edessä synnit anteeksiantavaa ja Pyhän Hengen välittävää vain silloin, kun sen tekee puhdas, lankeamaton ja hurskas pastori, niin silloin kukaan meistä ei oikeasti olisi pelastettu ja vanhurskas.

Sillä yhtään tällaista, lain ja mitat loppuun asti täyttävää uskontodistajaa ja kaitsijaa, ei meidän joukossamme ole ollut eikä tule olemaan. Jokainen pastori on lihassa eläessään perisyntien alainen, lankeava ja erehtyvä – samoin kuin muutkin kristityt.

1 Veljeni, älkööt aivan monet teistä pyrkikö opettajiksi, sillä te tiedätte, että me saamme sitä kovemman tuomion.

2 Sillä monessa kohden me kaikki hairahdumme. (Jaak. 3:1–2)

Herramme antamien ja asettamien armonvälineiden pätevyys eli tehokkuus ei riipu siitä, onko niitä toimittava pastori itse sydänjuuriaan myöten oikeassa uskossa ja Pyhän Hengen vallassa. Jumala vaikuttaa sanansa ja asetuksensa kautta, ja välikappaleena hänellä on hauras saviastia, apostoliseen paimenvirkaan seurakunnan keskeltä erotettu miesparka.

Miesparka siksi, koska tehtävä on inhimillisesti katsoen mahdoton: Pitäisi olla nuhteeton ja esimerkillinen kaikessa: niin viranhoidossa kuin omassa perhe-elämässään. Oikeaa Jumalan sanan palvelijaa vastustavat ja vainoa-

vat niin vallan päällä olevat maailma ja väärä kirkko kuin valheveljetkin.

Sisältä päin kalvavat oma synti, heikkous, pelko ja lihallisuus. Ja jos pupu menee housuun ja sana jää kirkkaasti saarnaamatta, niin siitä joutuu sitten itse omalla sielullaan viimeisellä tuomiolla vastaamaan – jollei saa Herralta parannuksen armoa. Toisaalta paimenvirka on kuitenkin valtavan ihana: Sanan ja sakramenttien kautta Jumala pelastaa ihmisiä iankaikkiselta kuolemalta ikuiseen taivaaseen Jeesuksen luokse. Halleluja!

Ihminen ei näe toisen ihmisen, ei saarnamiehenkään, sydämeen; sinne näkee yksin Pyhä Henki. Siksi jos paimen on ulkoisesti oikein – Jumalan sanan mukaisesti kättenpäällepanemisen kautta – apostoliseen paimenvirkaan erotettu mies, niin saamme varmasti pitää hänen toimituksiaan oikeina ja Jumalan armon välittävinä.

Tietenkin, jos paimen julkisesti eli meidän tietemme omassa opetuksessaan tai elämässään luopuu Raamatun uskosta eli oikeasta Jeesuksen opista ja tunnustuksesta, niin silloin häntä kartamme. Mutta niin kauan kuin emme näe, kuule tai tiedä saarnamiehen hylänneen Raamatun uskoa, niin voimme hyvin omintunnon ja varmin mielin olla Kristuksen palveltavina hänen paimenvirkansa kautta.

Ja vaikka myöhemmin selviäisikin, että toimittava pastori oli tai hänestä tuli luopio/harhaoppinen, niin hänen oikeassa järjestyksessä toimittamansa sakramentit ovat olleet päteviä. Vainoissa, koettelemuksissa ja kiusauksissa langennut ja uskonsa kieltänyt voi myös tulla takaisin seurakuntaan, tunnustaa heikkoutensa ja syntinsä, ja saada kaikki anteeksi Jeesuksen veren tähden.

Tämä koskee myös paimenta. Langenneeseen pastoriin voi soveltaa vanhaa kristillistä viisautta: Sitten kun langenneen parannus on tullut vähintään yhtä laajalti tunnetuksi kuin hänen lankeemuksensa, niin silloin hän voi jälleen astua seurakunnan eteen.

6. VASEMMANPUOLEINEN OJA: KIRKOLLINEN YHTEYS HARHAOPPISTEN KANSSA

Augsburgin tunnustuksessa (CA) ovat mm. seuraavat suorasanaiset tuomiot harhaoppisista, joiden kanssa luterilaisilla ei ole yksimielisyyttä evankeliumin opista ja sakramenttien toimittamisesta. Yksimielisyys näissä on kirkollisen yhteyden edellytys (erityisesti ehtoollisyhteys).

CA 2 Perisynti

"Seurakuntamme tuomitsevat pelagiolaiset ja muut, jotka väittävät, ettei perisynti ole synti, ja kaventaakseen Kristuksen ansiolle ja Hänen hyvälle teoilleen kuuluvaa kunniaa katsovat ihmisen voivan tulla omilla järjen ansioidensa vanhurskaaksi Jumalan edessä."

CA 5 Kirkon virka

"Seurakuntamme tuomitsevat kasteenuusijat ja muut, jotka katsovat, että Pyhä Henki tulee ihmisiin ilman ulkonaisen sanan välitystä heidän omien valmistelujensa ja tekojensa avulla."

CA 8 Mitä kirkko on?

"Seurakuntamme tuomitsevat donatolaiset ja muut samankaltaiset, jotka eivät hyväksyneet sitä, että kirkossa saa käyttää hyväksi jumalattomien pappien palveluksia ja katsoivat niiden olevan hyödyttömiä ja tehottomia."

CA 9 Kaste

"Ne [seurakuntamme] tuomitsevat kasteenuusijat, jotka hylkäävät lapsikasteen ja väittävät lasten pelastuvan ilman kastetta."

CA 10 Herran Ehtoollinen

"Toisin opettavat ne hylkäävät." [Kristuksen ruumis ja veri ovat ehtoollisessa todellisesti läsnä ja jaetaan niille, jotka sen nauttivat.]

CA 12 Parannus

"Ne tuomitsevat kasteenuusijat, jotka väittävät, että kerran vanhurskautetut eivät voi menettää Pyhää Henkeä, samaten ne, jotka väittävät, että jotkut tässä elämässä saavuttavat sellaisen täydellisyyden, etteivät voi tehdä syntiä."

Edelleen ne tuomitsevat novatianolaiset, jotka eivät tahtoneet antaa synninpäästöä kasteen jälkeen langenneille, kun nämä palasivat tehdäkseen parannuksen. Myös ne hylätään, jotka eivät opeta, että syntien anteeksiantamus saadaan uskon kautta, vaan velvoittavat meidät ansaitsemaan armon omilla hyvitysteoillamme."

CA 16 Yhteiskunnallinen elämä

"Ne tuomitsevat kasteenuusijat, jotka kieltävät kristittyjä osallistumasta näihin yhteiskunnallisiin tehtäviin. Ne tuomitsevat myös ne, jotka opettavat, ettei kristillinen täydellisyys ole jumalanpelkoa ja uskoa, vaan yhteiskunnallisten velvollisuuksien hylkäämistä; evankeliumihan opettaa iankaikkista sydämen vanhurskautta.

Se ei kumoa valtiota eikä perhettä, vaan vaatii nimenomaan, että ne on säilytettävä jumalallisina järjestyksinä ja että rakkautta tulee harjoittaa näiden järjestysten puitteissa. Sen tähden kristittyjen tulee välttämättä totella esivaltaansa ja sen lakeja, mikäli ne eivät käskä tekemään syntiä, sillä siinä tapauksessa heidän tulee totella enemmän Jumalaa kuin ihmisiä (Ap. t. 5:29)."

CA 17 Kristuksen tuomiolle tulo

"Ne tuomitsevat kasteenuusijat, jotka katsovat, että tuomittujen ihmisten ja perkeleiden rangaistus on kerran saava loppunsa. Ne tuomitsevat myös sellaiset, jotka nyt levittävät juutalaisia oppeja, joiden mukaan hurrikaat tulevat saamaan herruuden maailmassa ennen kuolleiden ylösnousemusta, sen jälkeen kun jumalattomat on kaikkialla kukistettu."